

Về nhận định của Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo đôi với chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam¹

Nguyễn Ngọc Anh*

*Trung tâm Ngôn ngữ & Quốc tế học, Trường Đại học Ngoại ngữ, ĐHQGHN,
Phạm Văn Đồng, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam*

Nhận bài ngày 26 tháng 07 năm 2015

Chỉnh sửa ngày 30 tháng 08 năm 2015; Chấp nhận đăng ngày 03 tháng 09 năm 2015

Tóm tắt: Trên cơ sở phân tích các bài viết trên hai tờ báo Nhân Dân Nhật báo (tương đương với báo Nhân Dân của Việt Nam) và Hoàn Cầu Thời báo trong khoảng thời gian từ mùng 6 đến 11 tháng 7 năm 2015 nhận định về chuyến thăm của Tổng Bí thư ĐCSVN Nguyễn Phú Trọng tới Hoa Kỳ, tác giả nêu lên nhận định của Trung Quốc về chuyến thăm của Tổng Bí thư ĐCSVN Nguyễn Phú Trọng tới Hoa Kỳ nói riêng, và quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ nói chung.

Từ khóa: Nguyễn Phú Trọng, Hoa Kỳ, Nhân Dân Nhật báo, Hoàn Cầu Thời báo.

1. Đặt vấn đề

Chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng từ ngày 6 đến ngày 11 tháng 7 năm 2015 được giới phân tích chính trị thế giới đánh giá là có ý nghĩa lịch sử, mở ra một trang mới trong quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ, vì vậy, chuyến thăm đã trở thành tâm điểm của các hãng thông tấn trên toàn thế giới. Các hãng, báo, trang thông tin uy tín thế giới như BBC, The Diplomat, AP, Reuters, AFP, Wall Street Journal, Washington Post, CNN, Business Insider, Bloomberg..... đều đưa tin và bình luận về sự kiện trọng đại này. “Tính đến ngày 9/7 đã thống kê được 2.700 tin, bài của báo nước ngoài và gần 8.000

tin”². Cùng với các hãng tin trên thế giới, Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo của Trung Quốc cũng đăng tải các bài nhận định về chuyến đi của Tổng Bí thư ĐCSVN tới Hoa Kỳ. Thông qua phân tích các bài đăng trên hai tờ báo từ ngày 6-11/7/2015, bài viết bước đầu làm rõ những nhận định của các học giả Trung Quốc về chuyến thăm này.

2. Cơ sở dữ liệu của bài viết

Sơ lược về Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo

Nhân Dân Nhật báo (人民日报) là cơ quan ngôn luận chính thống của Đảng Cộng sản

* ĐT.: 84-912093346

Email: ngocanh2us@yahoo.com

¹ Bài viết được thực hiện trong khuôn khổ đề tài mã số QG.14.64

²http://dangcongsan.vn/cpv/Modules/News/NewsDetail.aspx?co_id=20053&cn_id=724113

Trung Quốc. Nhân Dân Nhật báo là tờ báo lớn nhất Trung Quốc, được xuất bản trên toàn thế giới với số lượng từ 3 đến 4 triệu bản, “năm 1992 được UNESCO bầu chọn là một trong 10 tờ báo lớn nhất thế giới.”³ Nhân Dân Nhật báo phát hành dưới hai hình thức là báo giấy phiên bản tiếng Trung và báo điện tử phiên bản tiếng Trung, Anh, Pháp, Nhật.....

Nhân Dân Nhật báo còn phát hành dưới dạng “phụ trương” 26 tờ báo khác như Hoàn Cầu Thời báo, Chân biếm và Hải hước, Sinh mệnh báo, Hoàn Cầu Thời báo bản tiếng Anh. Mặc dù không phải là tiếng nói “chính thống”, nhưng Hoàn Cầu Thời báo là tờ báo thuộc Nhân Dân Nhật báo. Hoàn Cầu Thời báo phát hành số đầu tiên vào năm 1993 với tên gọi là Hoàn Cầu Văn đàn (环球文萃), năm 1997 đổi tên thành Hoàn Cầu Thời báo (环球时报) và năm 2006 mới trở thành báo ngày. “Hoàn Cầu Thời báo có lượng phát hành hơn hai triệu bản.....được bình chọn là ‘Một trong mười tờ báo hay có tần suất các bài viết được đăng tải lại cao nhất’, ‘Một trong mười tờ báo lớn được yêu thích nhất ở Bắc Kinh’.....được hãng hàng không Quốc tế Trung Quốc bình chọn là ‘Tờ báo được yêu thích nhất trên máy bay’. Tháng 4 năm 2015 tại Hội nghị đầu tư truyền thông thường niên năm 2005 bình chọn ‘đứng thứ 2 về giá trị đầu tư trong loại hình truyền thông Trung Quốc khóa 2’.....”⁴ như vậy Hoàn Cầu Thời báo là tờ báo có số lượng phát hành, phạm vi phát hành, sức ảnh hưởng và đầu tư về tài chính rất lớn.

Hoàn Cầu Thời báo có cả hai loại hình là báo giấy và báo điện tử. Báo giấy có hai phiên bản là tiếng Trung và tiếng Anh. Phiên bản tiếng Trung được phát hành với số lượng lớn phủ khắp Trung Quốc và có ảnh hưởng lớn nhất. Phiên bản tiếng Anh phát hành với số lượng hạn chế trong một vài thành phố lớn của Trung Quốc và ít có ảnh hưởng. Báo điện tử của

Hoàn Cầu Thời báo phiên bản tiếng Trung (<http://www.huanqiu.com>) và tiếng Anh (<http://www.globaltimes.cn>) ra mắt vào năm 2007 và 2009.

Về dữ liệu của bài viết

Bài viết này sử dụng toàn bộ 11 bài (nếu xét về nội dung thì chỉ có 9 bài, vì có 01 bài đăng tải trên cả bản giấy và bản điện tử của Hoàn Cầu Thời báo và 01 bài của Hoàn Cầu Thời báo được Nhân Dân Nhật báo đăng lại) viết về chuyến thăm của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam tới Hoa Kỳ được đăng tải trên Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo trong khoảng thời gian từ 6-11/7/2015. Dưới đây là bảng thống kê số lượng bài viết.

Bảng 1. Tổng hợp các bài viết trên cả hai tờ báo

Tên báo	Số lượng			
	Bản giấy		Bản điện tử	
	Tiếng Trung	Tiếng Anh	Tiếng Trung	Tiếng Anh
Nhân Dân Nhật báo	0	0	1	2
Hoàn Cầu Thời báo	4		3	1

3. Sự khác biệt về số lượng

Sự khác biệt về số lượng bài viết về chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng giữa hai tờ báo có cùng ban biên tập và giữa hai loại hình của cùng một tờ báo là điều rất đáng suy nghĩ. Trong bảng thống kê số 1, chúng ta có thể thấy số lượng bài viết đăng trên Hoàn Cầu Thời báo (8) nhiều gấp ba Nhân

³ <http://www.people.com.cn/GB/50142/104580/index.html>

⁴ <http://news.sina.com.cn/m/globaltimes/>

Dân Nhật báo (3). Điều này rất có thể là do số lượng phát hành, phạm vi và ảnh hưởng của Hoàn Cầu Thời báo rất lớn và Hoàn Cầu được cho là “không chính thống” nên Trung Quốc đã sử dụng kênh này để đưa ra những nhận định của mình chủ yếu tới người Trung Quốc và Việt Nam, nhưng lại không chịu trách nhiệm về “tính chính thống” của nó. Nếu nhìn vào đối tượng tiếp nhận thông tin của hai tờ báo thì thấy rất rõ: Trong khi Nhân Dân Nhật báo hướng tới đối tượng biết tiếng Anh nhiều hơn (02 bài tiếng Anh: 01 bài tiếng Trung), thì Hoàn Cầu Thời báo lại chủ yếu hướng tới đối tượng biết tiếng Trung (01 bài tiếng Anh: 07 bài tiếng Trung). Hoàn Cầu Thời báo là tờ báo “rất có sức hút với những độc giả có tư tưởng theo chủ nghĩa dân tộc”⁵. Một điều thú vị là trong khi Nhân Dân Nhật báo bản giấy (chủ yếu đặt tại văn phòng các cơ quan đoàn thể nhà nước) không có bài nào, thì các bài viết trên Hoàn Cầu Thời báo bản giấy (phát hành trên phạm vi toàn quốc) lại chiếm số lượng nhiều nhất (04 bài), “Hoàn Cầu Thời báo nhắm tới đối tượng độc

giả là giới trẻ, công chức, quản lý doanh nghiệp, tầng lớp áo trắng cổ cồn và các chuyên gia, các nhóm này chiếm tới 89% tổng số độc giả, cho thấy độc giả của tờ báo nói chung có học vấn cao, thu nhập cao. Ngoài ra, Hoàn Cầu Thời báo cung cấp 100.000 bản trên một số chuyến bay trong nước và quốc tế. Độc giả đã đặt cho tờ báo danh hiệu ‘tờ báo tin tức thể hiện uy tín quốc gia’, độc giả nam chiếm ưu thế với 65,3%, 79% độc giả ở độ tuổi 22-44”⁶. Với cơ cấu bài viết như vậy, không khó nhận ra Nhân Dân Nhật báo muốn thông qua Hoàn Cầu Thời báo để truyền tải những thông điệp gì tới lực lượng nòng cốt làm nên sức mạnh của Trung Quốc.

4. Nhân Dân Nhật báo: Hai nhận định khác biệt

Để hiểu hơn những thông điệp của Nhân Dân Nhật báo, chúng ta hãy xem những tóm tắt trong bảng dưới đây:

Bảng 2. Tóm lược ý chính các bài viết trên Nhân Dân Nhật báo [1]

Stt	Tên bài	Thời gian	Nguồn	Tóm tắt nội dung
1	奥巴马与阮富仲会晤 宣布接受邀请将访问越南 (Obama gặp Nguyễn Phú Trọng, tuyên bố nhận lời mời sẽ sang thăm Việt Nam)	8/7/2015	http://world.people.com.cn/n/2015/0708/c1002-27269938.html	Chuyến thăm là sự kiện lịch sử, mở ra trang sử mới cho hai nước. Hai bên đã trao đổi thẳng thắn các vấn đề như hợp tác kinh tế, khoa học giáo dục, biến đổi khí hậu, Biển Đông.... Việt Nam cho rằng Trung Quốc và Hoa Kỳ đều là đối tác kinh tế quan trọng nhất, vì vậy tăng cường quan hệ hợp tác hai bên cùng có lợi với Trung Quốc và Mỹ là ưu tiên hàng đầu và hy vọng quan hệ Trung-Mỹ ổn định. Tổng thống Obama nhận lời mời sẽ sang thăm Việt Nam vào một thời điểm thích hợp.

⁵https://vi.wikipedia.org/wiki/Th%E1%BB%9Di_b%C3%A1o_Ho%C3%A0n_C%E1%BA%A7u

⁶https://vi.wikipedia.org/wiki/Th%E1%BB%9Di_b%C3%A1o_Ho%C3%A0n_C%E1%BA%A7u#cite_note-100C-4

2	U.S., Vietnam seek to deepen relations (Hoa Kỳ, Việt Nam nỗ lực làm sâu sắc thêm mối quan hệ)	8/7/2015	http://en.people.cn/n2/015/0708/c90777-8917553.html	Hai bên điềm lại sự phát triển tốt đẹp 20 năm quan hệ giữa hai nước, trao đổi về quan hệ thương mại, hiệp định TPP. Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam mời Tổng thống Hoa Kỳ sang thăm Việt Nam. Tổng thống Hoa Kỳ nhận lời mời sẽ sang thăm Việt Nam vào một thời điềm thích hợp. Chuyến thăm là nhằm giúp Việt Nam đối phó với Trung Quốc trong tranh chấp biển đảo, đồng thời giúp Hoa Kỳ giành thắng lợi trong chiến lược kiềm chế Trung Quốc. Mục điích này sẽ thất bại vì sự khác biệt về thể chế chính trị khiến Việt Nam không thể trở thành đồng minh của Hoa Kỳ. Việt Nam hưởng lợi từ sự mạnh lên của nền kinh tế Trung Quốc và cần sự ủng hộ của hệ thống Xã hội Chủ nghĩa Trung Quốc. Một trong những mục điích của sự gần gũi hơn giữa Việt Nam và Hoa Kỳ là nhắm vào Trung Quốc thì sẽ mang lại sức ép cho cả 3 bên. Việt Nam có thể sẽ phải gánh chịu hậu quả nặng nề nhất. Không một quốc gia nào có thể mời Mỹ làm đối trọng với Trung Quốc. Trên thực tế điều này chắc chắn sẽ thất bại.
3	<i>Vietnam-US bond less rosy than it appears</i> (Quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ không tốt đẹp như bề ngoài) (Đăng tải lại của Hoàn Cầu Thời báo)	8/7/2015	http://en.people.cn/n2/015/0708/c90780-8917095.html	

Trong 3 bài viết của Nhân Dân Nhật báo (01 bài tiếng Trung bản điện tử, 02 bài tiếng Anh bản điện tử) thì lại tồn tại hai nhận định khác nhau về chuyến thăm; đó là:

- *Tốt đẹp cho tất cả các bên*

Trong bảng trên, bài viết số 1 và số 2 có cái nhìn tích cực về chuyến thăm, coi đây là sự kiện lịch sử, mở ra trang sử mới cho hai nước. Hai bên đã trao đổi thẳng thắn các vấn đề như hợp tác kinh tế, khoa học giáo dục, biến đổi khí hậu, Biển Đông.... Phân tích cực nhất của bài viết là nhận định Việt Nam cho rằng Trung Quốc và Hoa Kỳ đều là đối tác kinh tế quan trọng nhất, vì vậy tăng cường quan hệ hợp tác hai bên cùng có lợi với Trung Quốc và Mỹ là ưu tiên hàng đầu và hy vọng quan hệ Trung-Mỹ ổn định. Nhận định này phản ánh quan hệ như

vẫn thường thấy trong các tuyên bố, nhưng cũng có thể là lời nhắc khéo về quan hệ ba nước.

- *Thất bại và trả giá*

Bài viết số 3 trong bảng thống kê có quan điềm khác hai bài trên. Phần mở đầu khẳng định luôn chuyến đi là có mục điích đối phó Trung Quốc và sẽ thất bại. Tiếp theo đó là từ góc độ kinh tế, chính trị (hai góc độ quan trọng nhất và thiết thực nhất) phân tích nguyên nhân của sự thất bại và trả giá. Bài viết vừa nhấn nhủ vừa răn đe rằng kinh tế và chính trị Việt Nam vẫn phải phụ thuộc vào Trung Quốc.

Trung Quốc luôn khẳng định Nhân Dân Nhật báo là chính thống, phản ánh quan điềm chính thức của Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Nhìn vào những bài đăng trên bản điện tử của Nhân Dân Nhật báo, người không am hiểu quan hệ Việt Nam – Trung Quốc sẽ thấy khó hiểu vì có hai nhận định khác nhau nhưng nó hoàn toàn phù hợp với thực tế. Nhận định tích cực phản ánh những mặt tích cực trong quan hệ Việt Nam – Trung Quốc, đặc biệt trong xã giao. Nhận định tiêu cực phản ánh những góc khuất

trong quan hệ giữa hai nước, đặc biệt là vấn đề chủ quyền biển đảo, như một thông điệp mang tính “răn đe” về chuyển đi nhưng rất tế nhị là đăng lại của Hoàn Cầu Thời báo (do Nhân Dân Nhật báo quản lý nhưng lại nói là không chính thống). Để hiểu rõ hơn thông điệp này, chúng ta cùng xem toàn bộ các bài đăng trên Hoàn Cầu Thời báo nói gì.

5. Hoàn Cầu Thời báo: Chung một nhận định

Bảng 3. Tóm lược ý chính các bài viết trên Hoàn Cầu Thời báo [2]

Stt	Tên bài	Thời gian	Vị trí	Tóm tắt nội dung
1	白宫铺红毯迎接越共总书记 (Nhà Trắng trải thảm đỏ đón Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam.)	7/7/2015	Bản giấy trang số 2	Nhà Trắng trải thảm đỏ đón Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam. Chuyến thăm có mục đích đối phó với Trung Quốc. Tuy nhiên Việt Nam không mong muốn đối đầu với Trung Quốc, nên sẽ không “bỏ trứng vào một giỏ” mà sẽ “bỏ trứng vào hai giỏ” để tránh “xôi hỏng bỏng không”. Hoa Kỳ cần Việt Nam để chuyển trọng tâm ngoại giao từ Trung Đông sang đối phó với sự trỗi dậy của Trung Quốc. Việt Nam sẽ tiếp tục “mặc cả” với Trung Quốc và sẽ cố gắng không chọc giận Trung Quốc.
2	奥巴马白宫会见阮富仲 (Obama đón Nguyễn Phú Trọng tại Nhà Trắng)	8/7/2015	Bản giấy trang số 2	Việt Nam – Hoa Kỳ chỉ lợi dụng lẫn nhau. Việt Nam sẽ không như đứa trẻ sà vào vòng tay Hoa Kỳ vì Việt Nam cần Trung Quốc và Trung Quốc là láng giềng không thể chuyển đi được, Hoa Kỳ không thể “hô là đến”, Việt Nam sợ Hoa Kỳ thay đổi chế độ ở Việt Nam. Việt Nam liên minh với Hoa Kỳ thì sẽ mang lại áp lực nhiều nhất cho Việt Nam, chiến lược này sẽ thất bại.
3	越南不可能像孩子一样 扑进美国怀抱 (Việt Nam sẽ không như đứa trẻ sà vào vòng tay Hoa Kỳ)	8/7/2015	Bản giấy trang số 14	Việt Nam – Hoa Kỳ chỉ lợi dụng lẫn nhau. Việt Nam sẽ không như đứa trẻ sà vào vòng tay Hoa Kỳ vì Việt Nam cần Trung Quốc và Trung Quốc là láng giềng không thể chuyển đi được, Hoa Kỳ không thể “hô là đến”, Việt Nam sợ Hoa Kỳ thay đổi chế độ ở Việt Nam. Việt Nam liên minh với Hoa Kỳ thì sẽ mang lại áp lực nhiều nhất cho Việt Nam, chiến lược này sẽ thất bại.
4	越南不可能像孩子一样 扑进美国怀抱 (Việt Nam sẽ không như đứa trẻ sà vào vòng tay Hoa Kỳ)	8/7/2015	http://opinion.huanqiu.com/editorial/2015-07/6936758.html	Việt Nam – Hoa Kỳ chỉ lợi dụng lẫn nhau. Việt Nam sẽ không như đứa trẻ sà vào vòng tay Hoa Kỳ vì Việt Nam cần Trung Quốc và Trung Quốc là láng giềng không thể chuyển đi được, Hoa Kỳ không thể “hô là đến”, Việt Nam sợ Hoa Kỳ thay đổi chế độ ở Việt Nam. Việt Nam liên minh với Hoa Kỳ thì sẽ mang lại áp lực nhiều nhất cho Việt Nam, chiến lược này sẽ thất bại.

5	<p>越南总书记首次正式访美 TPP若谈成对中国有一定影响 (Tổng Bí thư Việt Nam lần đầu có chuyến thăm chính thức tới Hoa Kỳ, TPP nếu đàm phán thành công sẽ có ảnh hưởng nhất định đến Trung Quốc)</p>	8/7/2015	<p>http://oversea.huanqiu.com/article/2015-07/6940551.html</p>	<p>Một trong những mục đích chuyến đi của Tổng Bí thư Việt Nam sang Hoa Kỳ là kiểm chế Trung Quốc, đặc biệt là trên Biển Đông. Trung Quốc không nên sợ nhưng phải lưu tâm vì nếu TPP thành công, nguồn vốn sẽ chuyển sang Việt Nam nơi có nhân công giá rẻ. Khi lệnh bán vũ khí sát thương cho Việt Nam được dỡ bỏ, Việt Nam sẽ có được một số vũ khí tân tiến, từ đó nâng cao năng lực kiểm soát khu vực Biển Đông thì sẽ là ảnh hưởng tiềm tàng đối với Trung Quốc.</p>
6	<p>Vietnam-US bond less rosy than it appears (Quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ không tốt đẹp như bề ngoài)</p>	8/7/2015	<p>http://www.globaltimes.cn/content/930927.shtml</p>	<p>Chuyến thăm nhằm giúp Việt Nam đối phó với Trung Quốc trong tranh chấp biển đảo, đồng thời giúp Hoa Kỳ giành thắng lợi trong chiến lược kiểm chế Trung Quốc. Mục đích này sẽ thất bại vì sự khác biệt về thể chế chính trị khiến Việt Nam không thể trở thành đồng minh của Hoa Kỳ. Việt Nam hưởng lợi từ sự mạnh lên của nền kinh tế Trung Quốc và cần sự ủng hộ của hệ thống Xã hội Chủ nghĩa Trung Quốc. Một trong những mục đích của sự gần gũi hơn giữa Việt Nam và Hoa Kỳ là nhắm vào Trung Quốc thì sẽ mang lại áp lực cho cả 3 bên. Việt Nam có thể sẽ phải gánh chịu hậu quả nặng nề nhất. Không một quốc gia nào có thể mời Mỹ làm đối trọng với Trung Quốc. Trên thực tế điều này chắc chắn sẽ thất bại.</p>
7	<p>奥巴马“破例”会见越共书记 (Obama ‘phá lệ’ đón tiếp Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam)</p>	9/7/2015	<p>Bản giấy trang số 16</p>	<p>Việt Nam chỉ muốn Hoa Kỳ để cân bằng quan hệ với Trung Quốc chứ không thể trở thành đồng minh của Mỹ. Bài viết đưa ra 3 lý do cho nhận định này: Việt Nam cũng đã tuyên bố “3 không” (không xây dựng liên minh quân sự, không cho nước ngoài xây dựng căn cứ quân sự trên lãnh thổ Việt Nam, không dựa vào một nước để chống lại nước thứ 3); Việt Nam nghi ngại Hoa Kỳ thay đổi chế độ; nội bộ Hoa Kỳ phản đối.</p>
8	<p>日媒：越向美秀恩爱系对华利益驱使将面艰难抉 (Việt Nam gần gũi Hoa Kỳ là do lợi ích liên quan đến Trung Quốc, sẽ đối mặt với những lựa chọn khó khăn)</p>	9/7/2015	<p>http://oversea.huanqiu.com/article/2015-07/6956049.html</p>	<p>chuyến thăm của Tổng Bí thư Việt Nam đến Hoa Kỳ là do lợi ích có liên quan đến Trung Quốc. Trong bối cảnh mâu thuẫn trong tranh chấp chủ quyền giữa Việt Nam và Trung Quốc ngày một trầm trọng, Việt Nam muốn kéo Hoa Kỳ về phía mình và có hiệu quả</p>

rất rõ rệt. Tuy nhiên bên cạnh đó cũng có những rủi ro vì Trung Quốc là bạn hàng lớn nhất của Việt Nam và Việt Nam cần nhập khẩu nhiều nguyên liệu dệt may và hàng điện tử từ Trung Quốc. Việt Nam và Hoa Kỳ gần gũi cho thấy Trung Quốc không tin Việt Nam, quan hệ giữa Việt Nam và Liên bang Nga sẽ khó xử. Quan hệ Việt Nam và Hoa Kỳ tốt đẹp, bên cạnh đó quan hệ gần gũi giữa Việt Nam với Trung Quốc và Liên bang Nga cũng không thể xấu đi, vì vậy ngoại giao Việt Nam sẽ đối mặt với những lựa chọn khó khăn.

- Tám bài viết trên đều tập trung vào nhận định là Việt Nam và Hoa Kỳ muốn bắt tay nhau đối phó Trung Quốc và phân tích nguyên nhân thất bại cũng như hậu quả Việt Nam sẽ phải gánh chịu. Hoàn Cầu Thời báo là một trong những ấn phẩm của Nhân Dân Nhật báo, nhưng Trung Quốc như đã nói ở trên luôn nói rằng không phản ánh quan điểm chính thống của Trung Quốc. Tuy nhiên, giới quan sát không hoàn toàn nghĩ vậy mà cho rằng “nhiều khi nó phản ánh lập trường, tư duy của chính phủ.”⁷ hay “Reuters hôm nay cho rằng những phát biểu của Hoàn Cầu Thời báo tuy không phải tuyên bố chính thức, nhưng đôi khi lại được xem như một phản ánh tư duy của Trung Nam Hải. Hoàn Cầu Thời báo là một trong những kênh truyền thông nhà nước hàng đầu Trung Quốc.”⁸ Hoàn Cầu Thời báo còn được cho là công cụ hữu hiệu để Trung Quốc thể hiện quan điểm cứng rắn theo chủ nghĩa dân tộc, vì nếu có quốc gia nào phản ứng thì “lập tức được trả lời: Đó là ấn phẩm phụ, chứ không phải báo chính.”⁹

⁷<http://vietnamnet.vn/vn/chinh-tri/239278/may-bay-philippines-khong-ngai-canh-bao-cua-tq.html>

⁸<http://truongtansang.net/thoi-bao-hoan-cau-lai-de-doa-chien-tranh.html>

⁹<http://www.biendong.net/bien-dong/1908-ch%C3%BA-t-s%E1%BB%B1-th%E1%BA%ADt-v%E1%BB%81->

Thấy gì sau những nhận định của các bài báo?

Từ trên chúng ta có thể tổng hợp một cách ngắn gọn những nhận định bao gồm:

- Một trong những mục đích chuyển đi của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam tới Hoa Kỳ là tìm kiếm đối trọng với Trung Quốc, đặc biệt là trong vấn đề biển đảo.

- Do nhiều trở ngại nên Việt Nam và Hoa Kỳ khó có thể trở thành đồng minh. Hai bên chỉ lợi dụng nhau. Hoa Kỳ cần Việt Nam chỉ để kiềm chế Trung Quốc, Việt Nam cần Hoa Kỳ để làm đối trọng với Trung Quốc, Việt Nam còn cần phải giữ quan hệ tốt với Trung Quốc và Nga.

- Việt Nam và Hoa Kỳ tuy có thể không trở thành đồng minh, nhưng vẫn tạo ra ảnh hưởng tiềm tàng đối với Trung Quốc.

- Mục đích đối phó với Trung Quốc sẽ thất bại.

Từ những nhận định trên, chúng ta có thể thấy các bài báo đăng ở trên cả Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo tuy cho rằng Việt Nam và Hoa Kỳ khó có thể trở thành đồng minh vì những lý do họ đưa ra, nhưng bên cạnh đó cũng không giấu giếm quan điểm không muốn quan hệ này phát triển. Quan điểm này

th%E1%BB%9Di-b%C3%A1o-ho%C3%A0n-c%E1%BA%A7u-k%C3%AC-i.html

không những không phù hợp với tuyên bố của Việt Nam là không thiết lập quan hệ với nước này để làm tổn hại đến nước khác, mà còn không phù hợp với chính nguyên tắc ngoại giao của Trung Quốc là không can thiệp vào công việc nội bộ của nước khác.

Kết luận

Để hiểu sâu sắc ý tứ đằng sau những bài viết về chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trên hai tờ báo Nhân Dân Nhật báo và Hoàn Cầu Thời báo, cần nhìn rộng ra quan hệ Việt Nam – Trung Quốc, Việt Nam – Hoa Kỳ và Trung Quốc – Hoa Kỳ trong thời gian gần đây.

Trước hết, nói về quan hệ Việt Nam – Trung Quốc. Việt Nam và Trung Quốc vốn có mối quan hệ truyền thống lâu đời, Trung Quốc đã từng giúp Việt Nam trong hai cuộc chiến tranh chống Pháp và Mỹ. Nhưng mặt khác, Trung Quốc luôn lợi dụng lúc Việt Nam gặp khó khăn để xâm chiếm lãnh thổ của Việt Nam, điển hình như năm 1974 đánh chiếm Hoàng Sa, năm 1988 đánh chiếm đảo Gạc Ma thuộc quần đảo Trường Sa, năm 1995 đánh chiếm đảo Vành Khăn, năm 2012 xâm phạm lãnh hải và cất cáp tàu Bình Minh 02, năm 2014 đưa giàn khoan 981 xâm phạm lãnh hải của Việt Nam, từng bước thực hiện ý đồ độc chiếm Biển Đông, từ đó gây nên quan ngại sâu sắc của các nước trong khu vực và trên thế giới. Những hành động này của Trung Quốc đi ngược lại những khẩu hiệu, phương châm, nguyên tắc quan hệ Việt Nam – Trung Quốc do chính Trung Quốc khởi xướng, khiến cho quan hệ hai nước xấu đi. Những hành vi xâm phạm chủ quyền của Trung Quốc vấp phải sự chỉ trích mạnh mẽ của cộng đồng quốc tế, trong đó, Hoa Kỳ là quốc gia có tiếng nói phản đối mạnh mẽ nhất và buộc Việt Nam phải đi tìm sự trợ giúp về công lý của quốc tế, trong đó có Hoa Kỳ. Điều đáng nói là

nếu Trung Quốc nghĩ rằng “Trung Quốc là nước lớn, các nước khác là nước nhỏ”¹⁰ và không thực hiện đúng nghĩa của “Giấc mơ Trung Hoa” là “cống hiến nhiều hơn cho thế giới.”¹¹ mà lại đi theo hướng như nội dung của cuốn sách “Giấc mơ Trung Hoa” [3] là “Thời đại Trung Quốc: Thời đại ‘địa vị lãnh tụ của Trung Quốc’ xác lập thế giới.” (tiêu đề Chương 3 phần 1), “Thế kỉ 21: Văn hóa Trung Quốc lãnh đạo thế giới.” (trang 99) hay “Thời đại Trung Quốc: Thời đại ‘quan niệm của giá trị Trung Quốc’ dẫn dắt thế giới” (tiêu đề chương 3 phần 3), và “Xây dựng một Trung Quốc vương đạo theo phong cách Trung Hoa” (tiêu đề chương 4), đặc biệt là đưa ra yêu sách chủ quyền với 80% diện tích Biển Đông, thì không thể xây dựng được lòng tin và mối quan hệ tốt với các quốc gia trên thế giới, nhất là các quốc gia láng giềng – những quốc gia luôn được nghe từ Trung Quốc những câu khẩu hiệu hay, những mỹ từ về quan hệ bang giao.

Trước năm 1995, quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ là quan hệ đối địch. Kể từ năm 1995, hai nước chính thức bình thường hóa quan hệ và đến nay, quan hệ hai nước đã có những bước phát triển vượt bậc. Quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ được xây dựng trên cơ sở tin cậy, tôn trọng, hợp tác cùng phát triển và không tạo nên bất cứ nguy cơ hay ảnh hưởng đến bất kỳ quốc gia nào, vì vậy, quan hệ Việt Nam - Hoa Kỳ sẽ ngày càng phát triển. Chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam là minh chứng cho sự phát triển này.

Quan hệ Trung Quốc – Hoa Kỳ gần đây cũng có rất nhiều thay đổi. Trước đây, do còn yếu nên Trung Quốc chấp nhận trật tự do Hoa Kỳ dẫn dắt. Gần đây, Trung Quốc đã có sự gia tăng đáng kể về sức mạnh quân sự và kinh tế,

¹⁰<http://tuoitre.vn/tin/the-gioi/20140708/trung-quoc-bi-chi-trich-ngoai-giao-tho-lo-thieu-van-minh/618196.html>

¹¹ <http://theory.people.com.cn/n/2013/0104/c49150-20079376.html>

Trung Quốc “cạnh tranh với Mỹ trong quá trình trở thành cường quốc số một thế giới”¹² để “tìm kiếm vị trí độc tôn”¹³ vì vậy, theo Chủ tịch Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Phát triển quan hệ quốc tế TS. Nguyễn Ngọc Trường thì “Không nơi nào ở châu Á - Thái Bình Dương không diễn ra cạnh tranh chiến lược Trung - Mỹ”¹⁴. Trong bối cảnh đó, Trung Quốc luôn phát ra tín hiệu “răn đe” bất kỳ quốc gia nào mở rộng và tăng cường quan hệ với Hoa Kỳ, nhất là những quốc gia là đối tượng Trung Quốc tranh chấp chủ quyền biển đảo.

Từ ba mối quan hệ này, sẽ không có gì ngạc nhiên khi tất cả các bài viết đăng trên Hoàn Cầu Thời báo đều có chung nhận định tiêu cực về chuyến thăm Hoa Kỳ của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng. Tuy nhiên, điểm mới lạ là trong dịp này, Nhân Dân Nhật báo, cơ quan ngôn luận chính thống của Đảng Cộng sản Trung Quốc đăng lại một bài có nội dung tiêu cực đã được đăng trên Hoàn Cầu Thời báo – có thể hiểu đây là cách Trung Quốc muốn thể hiện rõ quan điểm của mình.

Nguyên nhân sâu xa hơn của sự bức bối của Trung Quốc trước chuyến thăm này là Trung Quốc luôn thực hiện chính sách kiềm chế Việt Nam và thiếu sự tôn trọng đối với Việt Nam. Brantly Womack cho rằng quan hệ Việt Nam với Trung Quốc là quan hệ không đối xứng, cho dù hai bên đã bình thường hóa quan hệ nhưng “người Việt Nam đã cảnh giác với những mưu đồ và chèn ép ác ý của người Trung Quốc. Những thái độ này không chỉ đơn thuần là dư âm ảnh hưởng của quá khứ lịch sử.” [4] Vladimir Kolotov, Trưởng bộ môn lịch sử các nước phương Đông thuộc Đại học Tổng hợp

quốc gia Saint-Peterburg nhận định Bắc Kinh hiện đưa ra luật chơi hết sức đơn giản với các nước láng giềng trong đó có Việt Nam là “tất cả của Trung Quốc, các nước còn lại không có gì.”¹⁵ Bà Marie-Sybille de Vienne, Giáo sư về quan hệ quốc tế tại Viện Ngôn ngữ và Văn minh phương Đông (INALCO) có trụ sở tại Paris, Giám đốc Trung tâm Nam Á và Đông Nam Á “bày tỏ lo ngại khi nhận thấy Trung Quốc sẵn sàng làm mọi cách để thể hiện rằng họ đã trở thành một cường quốc, có thể làm gì tùy thích trong khi các nước Đông Nam Á không có đủ phương tiện để ứng phó.”¹⁶ Nguyễn Đình Liêm, Viện Nghiên cứu Trung Quốc, cho rằng Trung Quốc luôn “tìm cách kiềm chế Việt Nam”, đồng thời dự báo triển vọng trong 10 năm tới Trung Quốc sẽ gia tăng sức ép với Việt Nam [5]. Cuốn sách *Sự thật về quan hệ Việt Nam-Trung Quốc trong 30 năm qua* [6] trang 7 viết: “Chiến lược của những người lãnh đạo Trung Quốc có những thay đổi rất lớn. Nhưng có một điều không thay đổi: đó là mục tiêu chiến lược muốn nhanh chóng đưa Trung Quốc trở thành một cường quốc bậc nhất thế giới và thực hiện mưu đồ bành trướng đại dân tộc và bá quyền nước lớn của họ đối với các nước. Trang 8 viết: “Trong chiến lược toàn cầu của những người lãnh đạo Trung Quốc, nếu như họ coi Liên Xô và Mỹ là những đối tượng chủ yếu cần phải chiến thắng, thì họ coi Việt Nam là một đối tượng quan trọng cần khuất phục và thôn tính để dễ bề đạt được lợi ích chiến lược của họ”.

Những phản ứng khá mạnh của Trung Quốc qua hai ấn phẩm còn có thể được hiểu rằng chiến lược kiềm chế Việt Nam của Trung Quốc đã thất bại. Chuyến thăm của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng không chỉ thành công trong

¹²<http://vietnamnet.vn/vn/tuanvietnam/157325/tq-can-h-tranh-ngoi--cuong-quoc-so-1--voi-my-.html>

¹³<http://nghiencuubiendong.vn/tin-quoc-te-tong-hop/4290-trung-quoc-muon-gi>

¹⁴<http://tuoitre.vn/tin/tuoi-tre-cuoi-tuan/cuoc-song-muon-mau/ho-so/20120615/canh-tranh-chien-luoc-my---trung-o-chau-a---thai-binh-duong/496928.html>

¹⁵<http://www.doisongphapluat.com/the-gioi/binh-luan/gioi-chuyen-gia-nga-luat-choi-cua-trung-quoc-kho-chap-nhan-a32421.html#.U6mZn0D2OwY>

¹⁶<http://baodientu.chinhphu.vn/Quocte/Trung-Quoc-can-phai-hieu-Viet-Nam/202556.vgp>

việc đưa quan hệ Việt Nam – Hoa Kỳ lên tầm cao mới, mà còn thể hiện rõ quan điểm độc lập tự chủ trong quan hệ đối ngoại của Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nhân Dân Nhật báo (bản giấy và bản điện tử từ ngày 6 đến 11 tháng 7 năm 2015).
- [2] Hoàn Cầu Thời báo (bản giấy và bản điện tử từ ngày 6 đến 11 tháng 7 năm 2015).
- [3] Lưu Minh Phúc, Giác mơ Trung Hoa, NXB Hữu Nghị Trung Quốc, Bắc Kinh, 2010.
- [4] Brantly Womack, CHINA AND VIETNAM The politics of Asymmetry, NXB Cambridge University, New York: 2006.
- [5] Nguyễn Đình Liêm, Triển vọng quan hệ Việt – Trung trong thập niên thứ hai của thế kỷ 21, Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc, 11, 2011, 46-57.
- [6] Sự thật về quan hệ Việt Nam–Trung Quốc trong 30 năm qua, Nxb Sự Thật, Hà Nội: 1979.

On the Comments of the Chinese *People's Daily* and *Global Times* on the Visit of the General Secretary of Vietnam Communist Party to the US

Nguyễn Ngọc Anh

*Center of Linguistics and International Studies, VNU University of Languages and International Studies,
Phạm Văn Đồng, Cầu Giấy, Hanoi, Vietnam*

Abstract: The paper analyzes a number of articles on two Chinese newspapers, namely the *People's Daily* (which is the voice of the Chinese Communist Party, similar to the Vietnamese *Nhân Dân*) and *Global Times* from Jul 6th-11th, 2015 on the visit of the General Secretary of Vietnam Communist Party Nguyễn Phú Trọng to the US, and highlights China's comments on the visit. The paper points out what may truly be implied by those comments and how they should be properly interpreted with regards to the relationships between Vietnam and China, Vietnam and the US, and China and the US.

Keywords: Nguyễn Phú Trọng, the United States, People's Daily, Global Times.